

Wydatki na kulturę w 2010 r.

Niniejsza informacja prezentuje wydatki poniesione na finansowanie kultury i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetu państwa, budżetów samorządów terytorialnych oraz wydatki na kulturę ponoszone przez gospodarstwa domowe w Polsce w 2010 r.

W 2010 r. budżet państwa, z ogółu swoich wydatków, przeznaczył mniejszą kwotę na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w stosunku do roku poprzedniego o 9,1%. Jednostki samorządów terytorialnych zwiększyły wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego o 10,3% w porównaniu z rokiem 2009.

Wśród gospodarstw domowych w 2010 r. udział wydatków na 1 osobę, przeznaczonych corocznie na kulturę, pozostał na tym samym poziomie, jak rok wcześniej i wyniósł 3,4% ogółu wszystkich wydatków gospodarstw domowych. Zwiększyły się natomiast przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie o 4,5% w stosunku do roku poprzedniego.

Wydatki publiczne, tj. wydatki budżetu państwa i jednostek samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2010 r. wyniosły 8292,9 mln zł (o 6,3% więcej niż w 2009 r.), w tym wydatki budżetów samorządów terytorialnych stanowiły 83,4% wydatków ogółem (80,5% przed rokiem).

Tabl. 1. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródła finansowania w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	
	w tys. zł	w odsetkach
OGÓŁEM	8292861	100,0
Budżet państwa ^a	1376911	16,6
Budżety samorządów terytorialnych ^b – razem	6915950	83,4
gminnych	3081790	37,2
miast na prawach powiatu	2432290	29,3
powiatów	119326	1,4
województw	1282544	15,5

a Po odjęciu transferów do jednostek samorządu terytorialnego. **b** Po wyeliminowaniu transferów pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tak jak i w roku poprzednim, największą część w strukturze wydatków budżetów samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego zrealizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego stanowiły wydatki z budżetów gmin, których udział wzrósł z 38,2% w 2009 r. do 44,6% w 2010 r.

Udział wydatków miast na prawach powiatu w ogólnych wydatkach budżetów samorządów terytorialnych kształtował się na tym samym poziomie, co rok wcześniej (35,2% w 2010 r., 35,8% w 2009 r.), natomiast udział wydatków województw nieco się obniżył -, z 24,8% w 2009 r. do 18,5% w roku 2010. Udział wydatków powiatów ukształtował się na podobnym poziomie, co rok wcześniej, tj. 1,7% w 2010 r. (1,3% w 2009 r.).

Wydatki budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z transferami do jednostek samorządu terytorialnego) w 2010 r. zrealizowane zostały w wysokości 1448,1 mln zł i były niższe o 9,1% w stosunku do roku poprzedniego. Wydatki te stanowiły, tak jak rok wcześniej, 0,5% ogółu wydatków budżetu państwa. Z ogółu wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, na dotacje i subwencje wydano 966,3 mln zł, a na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej - 117,3 mln zł. Wydatki budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca obniżyły się i wyniosły 37,91 zł (41,73 zł przed rokiem). Na wydatki bieżące budżet państwa wydał 1222,2 mln zł (1203,3 mln zł przed rokiem).

W 2010 r. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w celu efektywnych zmian w funkcjonowaniu kultury prowadziło programy operacyjne.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które obowiązywały w 2010 r. to:

- Wydarzenia artystyczne, celem priorytetów (muzyka, teatr i taniec, sztuki wizualne, literatura, czasopisma, film) jest promocja, wspieranie i prezentacja cennych zjawisk w polskich wydarzeniach artystycznych, jak również popularyzacja wartościowych zjawisk z obszaru współczesnych sztuk wizualnych,

- Edukacja kulturalna, celem programu jest m.in. aktywizacja zachowań twórczych, a także rozwijanie ekspresji twórczej,

- Zasoby cyfrowe, program ma na celu digitalizację zbiorów: bibliotek, muzeów, archiwów i materiałów audiowizualnych oraz promocję zasobów cyfrowych, co umożliwi łatwiejszy dostęp do zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego wszystkim odbiorcom kultury polskiej,

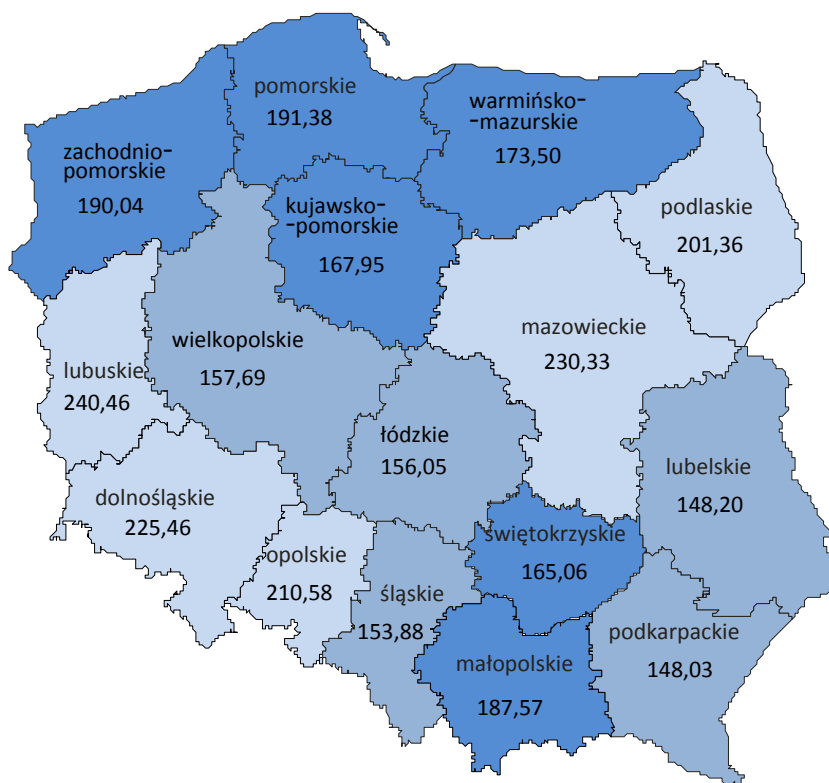
- Dziedzictwo kulturowe, celem priorytetu jest m.in. zachowanie, dokumentowanie, a także popularyzacja kultury ludowej,

- Infrastruktura kultury, program ma na celu podniesienie standardu bibliotek publicznych poprzez stworzenie właściwej infrastruktury zapewniającej odpowiednie warunki korzystania z bibliotek,

- Kultura polska za granicą, celem priorytetu jest m.in. ochrona dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju,

- Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, program ma na celu zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich w realizacji projektów kulturalnych.

Wykr.1. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca według województw^{ab} w 2010 r.

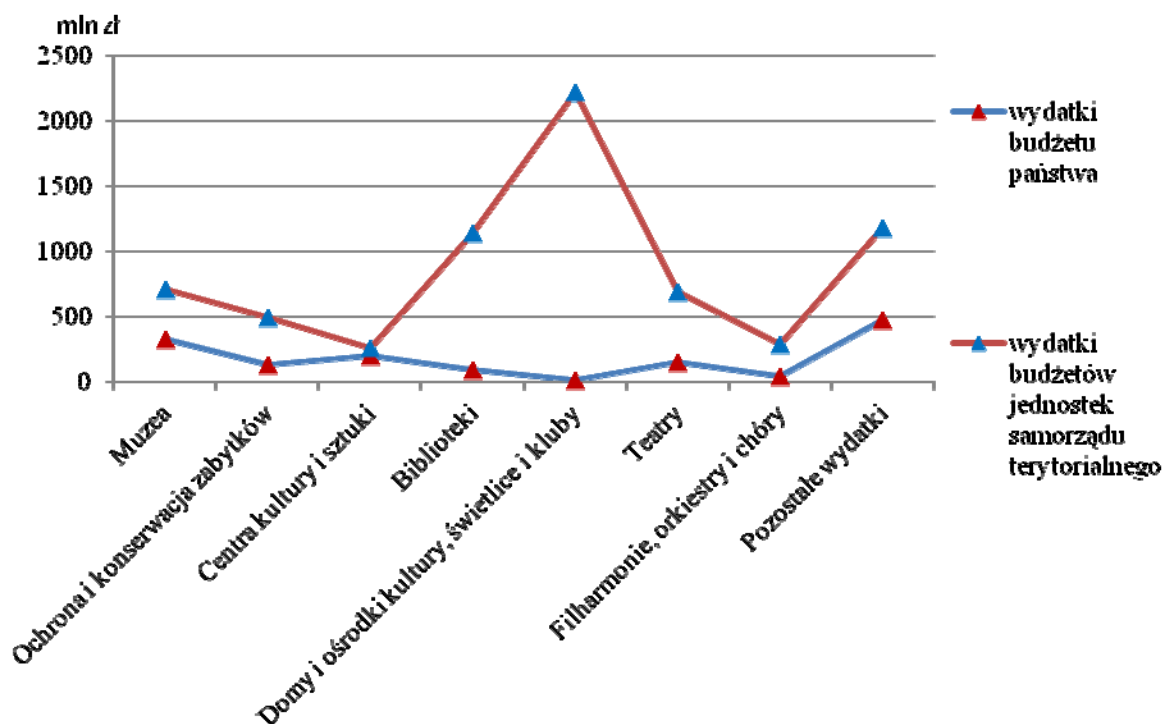
a Łącznie z transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. **b** W złotych.
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wydatki budżetów jednostek samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2010 r. wyniosły 7006,2 mln zł i wzrosły o 10,3% w stosunku do poprzedniego roku. Stanowiły one 3,9% ogółu wydatków budżetów samorządów terytorialnych. Wydatki gmin stanowiły 44,1% (37,8% przed rokiem) ogółu wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Udział wydatków miast na prawach powiatu ukształtował się na tym samym poziomie co rok wcześniej (35,4% w 2010 r., 36,0% w 2009 r.), również wydatki powiatów kształtowały się tak, jak przed rokiem (1,9% w 2010 r., 1,5% w 2009 r.). Wydatki województw obniżyły się z 24,7% w 2009 r. do 18,5% w 2010 r. Wydatki jednostek samorządów terytorialnych

na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły w stosunku do roku poprzedniego i wyniosły 183,47 zł (166,55 zł - w 2009 r.).

W 2010 r. na wydatki bieżące budżety samorządów terytorialnych przeznaczyły 4784,5 mln zł (4565,0 mln zł w 2009 r.).

Wykr.2. Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według rozdziałów klasyfikacji budżetowej w 2010 r.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2010 r. najwięcej środków budżet państwa przeznaczył na funkcjonowanie muzeów, tj. 22,7% wszystkich wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (rok wcześniej 21,3%). W ramach otrzymanych środków muzea mogły między innymi uzupełnić swoje zbiory oraz przeprowadzić prace konserwatorskie.

Na drugim miejscu w strukturze wydatków budżetu państwa znalazły się centra kultury i sztuki - 14,2% (przed rokiem - 13,2%). Trzecią znaczącą pozycją dofinansowaną przez budżet państwa w 2010 r. były teatry. Udział środków przeznaczonych na nie wyniósł 10,6% ogółu wydatków (w 2009 r. - 9,2%). Na ochronę i konserwację zabytków budżet państwa przeznaczył, tak jak i przed rokiem, 9,0% ogółu wydatków. Udział wydatków na działalność bibliotek stanowił 6,5% (przed rokiem - 6,7%) ogółu wydatków. Biblioteki w ramach tych środków mogły odnowić i uporządkować swoje księgozbiory oraz przeprowadzić niezbędne remonty. Na funkcjonowanie

filharmonii, orkiestr i chórów budżet państwa przeznaczył 3,3% (2009 r. - 3,1%) wszystkich wydatków.

W ramach struktury Unii Europejskiej polska kultura ma dostęp do środków europejskich przeznaczonych na jej rozwój.

Podstawowym źródłem finansowania są fundusze strukturalne. Projekty współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych traktowane są jako inwestycje.

Polska kultura otrzymała w ramach Programu Kultura 2007-2013 możliwość finansowania projektów kulturalnych m.in. w programie Infrastruktura i Środowisko. W programie Infrastruktura i Środowisko jednym z priorytetów jest „Kultura i dziedzictwo kulturowe”, które ma na celu ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym. Środki finansowe, które zostały przeznaczone to około 2 mld zł. Dzięki tym funduszom w latach 2007-2013 będzie można zrealizować wiele zadań związanych z kulturą, m.in.: poprawić stan techniczny zabytków, przeprowadzić konserwację zabytkowych muzealiów, księgozbiorów itp., zakupić dzieła sztuki w celu prac konserwatorskich, zakupić i remontować trwałe wyposażenie służące prowadzeniu działalności kulturalnej, dokonać digitalizacji m.in. zabytkowych zasobów muzealnych i bibliotecznych.

Najwięcej środków w 2010 r. na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, tak jak przed rokiem, przeznaczyły budżety samorządów terytorialnych. Udział wydatków na funkcjonowanie domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów był największy i stanowił 31,8% (rok wcześniej - 28,1%) ogółu wszystkich wydatków budżetów jednostek samorządów terytorialnych. Wydatki na działalność bibliotek wynosiły 16,4% (przed rokiem - 17,2%) ogółu wydatków. Udział wydatków na funkcjonowanie teatrów i muzeów stanowił odpowiednio: 9,9% (2009 r. - 11,5%) i 10,2% (2009 r. - 11,7%). Najmniej dofinansowana przez budżety samorządów terytorialnych została działalność filharmonii, orkiestr i chórów- 4,1% (w 2009 r. - 3,7%) oraz działalność centrów kultury i sztuki - 3,7% (w 2009 r. - 3,9%).

W 2010 r. najwięcej środków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego budżety jednostek samorządów terytorialnych przeznaczyły, tak jak przed rokiem, w następujących województwach: mazowieckim (17,2%), śląskim (10,2%), dolnośląskim (9,3%) i małopolskim (8,8%). Najmniejsze dofinansowania na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego odnotowano w województwach: opolskim (3,1%) i świętokrzyskim (3,0%).

Największe wydatki jednostki samorządów terytorialnych na działalność muzeów oraz na ochronę i konserwację zabytków poniosły w województwach: mazowieckim (18,1%) i małopolskim (14,0%). Na funkcjonowanie domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów w województwach: mazowieckim (18,5%) i dolnośląskim (9,9%), natomiast na działalność

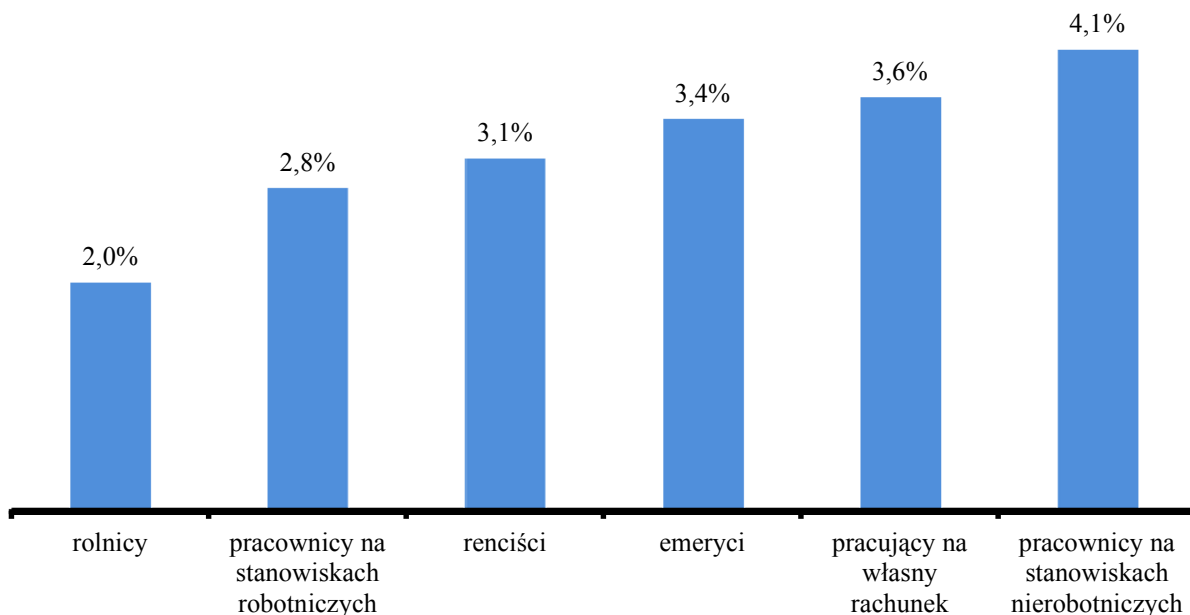
bibliotek w województwach: mazowieckim (18,0%) i śląskim (12,6%). Na działalność teatrów najczęściej wydatkowano w województwie mazowieckim (22,6%) i łódzkim (12,5%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2010 r. najczęściej środków na kulturę budżety samorządów terytorialnych przeznaczyły w województwach: lubuskim - 240,46 zł (w 2009 r. - 225,19 zł), mazowieckim - 230,33 zł (w 2009 r. - 228,74 zł) i dolnośląskim - 225,46 zł (w 2009 r. - 206,42 zł). Najmniejsze środki na kulturę w przeliczeniu na 1 mieszkańca zostały przeznaczone przez województwa: lubelskie - 148,20 zł (w 2009 r. - 128,50 zł) i podkarpackie - 148,03 zł (w 2009 r. - 123,66 zł).

WYDATKI NA KULTURĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Przeciętne roczne wydatki na kulturę na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosły 406,56 zł w 2010 r. W porównaniu do poprzedniego roku ich wartość wzrosła o 4,5%. Wzrost ten odnotowano prawie we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych: o 5,7% w gospodarstwach pracowników, o 5,1% w gospodarstwach emerytów i rencistów oraz o 1,0% w gospodarstwach rolników. Spadły natomiast, o 1,8%, wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek.

Wykr.3. Udział przeciętnych wydatków gospodarstw domowych na kulturę w wydatkach ogółem na 1 osobę w 2010 r.

Przeciętne roczne wydatki na kulturę na 1 osobę w gospodarstwach domowych pracowników wyniosły: 414,96 zł (251,64 zł w gospodarstwach pracowników na stanowiskach

robotniczych, 626,16 zł w gospodarstwach osób pracujących na stanowiskach nierobotniczych), 422,76 zł w gospodarstwach emerytów i rencistów (447,96 zł w gospodarstwach emerytów, 321,48 zł w gospodarstwach rencistów), 182,16 zł w gospodarstwach rolników oraz 525,48 zł w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek.

Tabl. 2. Przeciętne wydatki na wybrane artykuły i usługi kulturalne na 1 osobę w gospodarstwach domowych według klasy wielkości miejscowości w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Miasta						Wieś
		razem	do 20	20-100	101-200	201-500	powyżej 500	
		tys. mieszkańców						
OGÓŁEM w złotych.....	406,56	501,48	345,72	411,48	492,36	557,88	797,76	255,12
w tym:								
gazety i czasopisma ^a	39,24	48,12	34,32	41,76	47,64	53,88	71,04	24,96
książki i inne wydawnictwa ^a	20,28	28,44	12,84	18,48	24,24	29,76	65,04	7,08
opłaty za wstęp do teatrów, instytucji muzycznych i kin	19,92	27,72	10,80	16,68	22,32	33,36	64,92	7,44
zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku	8,16	10,08	3,12	7,80	12,96	10,56	19,80	6,24
w tym zestawy	3,36	4,20	0,72	2,52	3,72	4,20	11,76	1,92
zakup telewizorów	42,24	51,12	35,04	44,76	56,16	61,68	68,88	28,08
zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania obrazu	7,20	8,88	8,64	5,52	9,60	8,52	14,40	4,56
w tym zestawy	3,60	5,04	5,52	2,04	7,20	3,72	8,88	1,32
zakup nośników dźwięku i obrazu	11,28	15,96	6,72	9,60	13,20	17,16	38,64	3,72
opłaty za abonament radiowy i telewizyjny	34,56	38,88	36,12	39,36	39,00	44,64	36,72	27,60
opłaty za telewizję kablową	123,72	152,52	120,00	141,24	158,76	160,92	199,80	77,52

a Bez podręczników szkolnych oraz innych książek i czasopism do nauki.

Największe przeciętne roczne wydatki na 1 osobę, tak jak i przed rokiem, gospodarstwa domowe poniosły na opłaty za telewizję kablową, które stanowiły 30,4% (28,2% w 2009 r.) wszystkich wydatków na kulturę. Na zakup odbiorników telewizyjnych gospodarstwa domowe w przeliczeniu na 1 osobę przeznaczyły 10,4% (11,2% w 2009 r.) z ogółu wydatków na kulturę, natomiast na zakup gazet i czasopism 9,7% (w 2009 r. - 10,6%).

Mniejsze przeciętne wydatki w przeliczeniu na 1 osobę rocznie gospodarstwa domowe przeznaczyły na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu, które stanowiły średnio 1,9% (2,2% w 2009 r.) ogółu wydatków gospodarstw domowych na kulturę.

We wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych nastąpił wzrost opłat za telewizję kablową, natomiast uległy zmniejszeniu wydatki na zakup gazet i czasopism.

Wśród mieszkańców miast i wsi występuje duże zróżnicowanie w wydatkach na kulturę.

Udział wydatków na kulturę w wydatkach gospodarstw domowych ogółem w miastach wzrósł z 3,7% w 2009 r. do 3,8 % w 2010 r., a zmalał na wsi z 2,7% w 2009 r. do 2,6% w 2010 r.

Gospodarstwa domowe w miastach wydały na kulturę na 1 osobę w 2010 r. 501,48 zł, tj. o 5,1% więcej niż przed rokiem. Gospodarstwa domowe w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 500 tysięcy osób przeznaczyły najwięcej, bo 797,76 zł, tj. o 2,2% więcej niż w roku poprzednim, natomiast gospodarstwa domowe na wsi wydały znacznie mniej na kulturę, tzn. przeciętnie na 1 osobę rocznie 255,12 zł, tj. o 1,3% więcej niż w roku poprzednim.

Mieszkańcy miast na zakup książek i innych wydawnictw przeznaczyli przeciętnie na 1 osobę rocznie 28,44 zł, na opłaty za wstęp do teatrów, instytucji muzycznych i kin 27,72 zł, natomiast mieszkańcy wsi na te same artykuły użytku kulturalnego wydali odpowiednio: 7,08 zł i 7,44 zł.

Informacja sygnalna została opracowana na podstawie danych Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz danych z Badań budżetów gospodarstw domowych za 2010 r.

Opracowała: Dorota Maćkowska-Cichosz, Urząd Statystyczny w Krakowie, tel. 123610239